

DE VRAGEN DES LEVENS

2016 in cijfers

1.032

mensen geëxecuteerd wereldwijd

In 2016 werden 1.032 mensen geëxecuteerd in 23 landen. Dat was een daling met 35 procent tegenover 2015, maar in 2010 stond de teller nog op 504. Het aantal gaat op en neer.

Doodvonnis in 55 landen uitgesproken

Dat voor 3.117 mensen. Dat is beduidend hoger dan in 2015 (1998). Volgens Amnesty International is dat toe te schrijven aan de dreiging van het internationale terrorisme.

Het officiële cijfer van executies bevat de executies in China niet. Dat cijfer zou in de duizenden lopen en aanzienlijk hoger zijn dan het totaal van alle andere landen samen. Ook voor Vietnam, Libië, Syrië en Jemen zijn geen cijfers beschikbaar.

Doodstraf verleidt helft Vlamingen

54% van de Vlamingen vindt dat moordenaars de doodstraf moeten krijgen. Is dat een absurd hoog cijfer dat we moeten weganalyseren, of een barometer die aangeeft dat het gevoel van onveiligheid in de straten onze morele normen verlegt?

VAN ONZE REDACTEUR
PETER VANTYGHEM

BRUSSEL | Het zal in maart 2018 exact honderd jaar geleden zijn dat in België voor het laatst iemand geëxecuteerd werd omdat hij een moord begaan had. De Mennense soldaat Emilie Ferraille hield er twee liefjes op na, en toen een van hen zwanger werd, vermoorde hij haar. Twee maanden na zijn veroordeling werd hij met een inderhaast uit Frankrijk aangevoerde guillotine onthoofd in Veurne, nota bene terwiji die stad zwaar onder vuur lag van het Duitse leger.

Vandaag zou Ferraille wellicht 20 tot 30 jaar gevangenisstraf krijgen. België schafte de doodstraf immers af in 1996. Na nog 242 terechtstellingen van collaborateurs tussen 1944 en 1950 in een revanchistisch naoorlogse klimaat, werd nadien niemand meer geëxecuteerd.

Daarom alleen al is het zo verwonderlijk dat nu, in een nieuwe bevraging, 54% van de Vlamingen 'ja' zegt op de stelling: 'Moordenaars moeten de doodstraf krijgen'. 'De grote meerderheid van de Belgische bevolking is nochtans opgegroeid zonder de minste ervaring met een executie', zegt de Oxfordse professor Roger Hood, internationaal specialist in het onderwerp. 'En het is toch twintig jaar geleden dat de doodstraf bij julle afgeschaft werd. Daarom vind ik dit een erg verrassend resultaat.'

'*Vijf procent?*', gokte mijn oudste zoon (26) toen ik hem naar zijn inschatting van de publieke opinie vroeg. Hij kon er niet bij wie daar nu 'ja' op zou zeggen. Wel aan dan: meer ouderen dan jongeren, leert een analyse van de respondenten. Meer mannen dan vrouwen. Minder mensen die hogere

inkomens en betere opleidingen genieten. Die vaststellingen worden door meerdere onderzoeken bevestigd.

Hoe dan ook: één op de twee Vlamingen wil moordenaars zien hangen. Hoe dat te interpreteren?

Hoog cijfer, maar niet uitzonderlijk

Cijfers over de publieke opinie zijn er in overvloed. Een zoektocht bij onze buurlanden levert deze straffe statistieken op. Dit jaar wil 40% van de Nederlanders de doodstraf opnieuw invoeren. In 2015 wilde 52% van de Fransen dat. In 2014 stemde 32% van de Duitse rechtshouders pro. Een recente poll bij pro-Brexit stemmers in Groot-Brittannië liet zien dat 53% van hen de doodstraf ter rugwil (en meteen ook lijfstraffen). Een bevraging in 2016 in Vlaanderen door het Jeugdonderzoeksinstituut (JOD) noteerde dat 41,5% van de jongeren de doodstraf wil. In 2008 was dat nog 34%. Is die 54% die uit de nieuwe rondvraag naar voren komt, misschien niet zo uitzonderlijk? 'Het cijfer ligt redelijk binnen

onze verwachtingen', zegt Chiara Sangiorgio, doodstraf-experte bij Amnesty International (AI). 'In Europa is de publieke steun voor de doodstraf, zelfs vele jaren na de afschaffing, ongeveer 50 procent.' De Utrechtse hoogleraar strafrecht Chrisje Brandts denkt meer aan 40 procent, maar dat gaat dan over West-Europese landen.

Frank Baumgartner, Amerikaans auteur van het nieuwe statistiekenboek *Dedaly Justice*, stuurt enkele cijfers. Hij rekent alleen de pro- en contra-stemmen (dus niet de neutrale stemmen) en herberekent het Vlaamse cijfer daarmee op 66 procent. Volgens die rekenwijze staat Frankrijk nu op 52 procent, de VS op 55 procent en Groot-Brittannië op bijna 65 procent. 'Very sad to hear': hij condoleert me met onze topscore.

Vraag niet correct gesteld

Maar hoe betrouwbaar zijn al die cijfers? De onderzoeken gebruiken verschillende methodologieën, met verschillende effecten. De Franse enquête in 2015, die in *Le Monde* verscheen, gebeurde telefonisch, terwijl een andere van TNS Sofres in datzelfde jaar volledig 'face-to-face' werkte. Het levert een verschil van liefst 16 procent op. In een rechtstreekse confrontatie weifelen respondenten immers sneller. Een online bevraging stimuleert niet tot reflectie en die is bij deze vraag belangrijk.

De vraagstelling zelf? 'Hoe de vraag gesteld wordt, maakt een groot verschil', bevestigt Sangiorgio. 'Hoe eenvoudig de vraag, hoe hoger de bijval.' Baumgartner is kritisch: onze vraag is niet uitgebalanceerd. 'De respondent moet twee keuzes krijgen, en deze eenduidige vraag duwt hem in de richting van "ja".'

'In Europa is de publieke steun voor de doodstraf, zelfs vele jaren na de afschaffing, ongeveer 50 procent'

CHIARA SANGIORGIO
Doodstraf-experte
Amnesty International

Hood struikelt over het woord-je 'moeten'. 'Als Vlamingen gestemd hebben dat de doodstraf verplicht móét zijn voor moordenaars, is dit een ontzettende uitslag. Maar de voorkeur voor de doodstraf is vaak theoretisch. In Trinidad is 89% voorstander, maar als de straf automatisch uitgewerd zou worden, blijft daarvan maar 27 procent over. Als uw poll gesteld had "Moordenaars moeten worden geëxecuteerd", zou dat waarschijnlijk een lager cijfer opleveren.'

Terreur en onveiligheid

Welke externe factoren hebben een impact op de publieke steun? Dat kunnen natuurlijk politieke leiders zijn, zoals Jean-Marie en

'De steun aan de doodstraf fluctueert. In de tijd van Marc Dutroux nam hij ook toe'

HERMAN VAN GOOTHEM
Rector Universiteit Antwerpen

In vijf afleveringen gaan De Standaard en Radio 1 op zoek naar welke aspecten zin geven aan ons leven. Hoe wegen we liefde en gezondheid, God en natuur, vrienden en geld tegenover elkaar af? **Vandaag: waarom wil 54% van de Vlamingen de doodstraf opnieuw invoeren?**

Vooral door een dodelijke injectie of door ophanging

De doodstraf wordt meestal uitgevoerd door ophanging of een dodelijke injectie. Ook een vuurpeloton of onthoofding (Saudi-Arabië) wordt sporadisch gebruikt.

De meeste executies wereldwijd worden uitgevoerd na processen die de juridische normen die Amnesty International stelt, niet nakomen.

In minstens dertien landen werden vorig jaar mensen terechtgesteld wegens drugshandel. Ook spionage en heiligschennis kwamen meermalen voor.

20.000
wachtende veroordeelden

VS niet meer in top 5
In 2016 behoorden de VS voor het eerst in tien jaar niet tot de top 5 van landen die de doodstraf aanwenden. Er werden daar 113 doodstraffen uitgesproken (315 in 1998). De renerheid van de Amerikanen is pro

Iran 567 executies
Saudi-Arabië 154 executies
Pakistan 87 executies

Deze drie landen maakten in 2016 de top drie uit van de 29 landen waar de doodstraf uitgewerd werd.

Grosso modo wordt de doodstraf vooral toegepast in Oost-Afrika, het Midden-Oosten en zuidelijk Azië. In het 'vrije Westen' passen Wit-Rusland en de VS de straf toe.

De doodstraf wordt meestal uitgevoerd door ophanging of een dodelijke injectie (foto: een executiekamer in Huntsville, Texas) © nvt

Marine Le Pen, Filip Dewinter, Rita Verdonk en Donald Trump. Niet voor niets benadrukt Amnesty International steeds opnieuw dat de overheid het publiek moet blijven informeren om het te wapenen tegen zijn emotionele reactie.

'De steun aan de doodstraf fluctueert', meent Herman Van Goethem, rector van de Universiteit Antwerpen. 'In de tijd van Marc Dutroux nam hij ook toe. Een meerderheid van de Belgen zou toen zelfs Michel Nihoul hebben willen folteren voor bekende misdissen. Je zag dat ook in 1945, toen de eerste beelden van Buchenwald de opinie opnieuw naar een pro-stem duwden. Tja, zou ik gerade verleend hebben aan de beul van Breendonk? Misschien was ik

meegegaan in de verontwaardiging? Dat mag je niet doen.'

Tijdelijke steun

'Er is vandaag een toenemende terroristische geweldspraa; haalt Van Goethem de meest recente reden aan. 'Het paradigma van wat een oorlog is, is aan het schuiven. De soldaten in onze straten verhogen het gevoel van onveiligheid.'

Hoe indringend dat kan zijn, bleek in 2015 (na de aanslagen) toen in een bevraging bleek dat de steun aan de doodstraf in Frankrijk vooral fors steeg bij links en bij hogere kaderleden: een serieuze trendbreuk.

Er is echter geen reden om ons zorgen te maken. Ijkt het. België

is lid van de Europese Unie, heeft internationale verdragen getekend: de doodstraf kan hier niet eens uitgesproken worden. Maar dat de helft van het volk het anders wil, stemt tot nadenken.

Sommigen menen dat de publieke steun voor de doodstraf tijdelijk is. Vaak zakt hij na een opflakering tijdens crisismomenten in. En in de VS, waar de doodstraf nog uitgevoerd wordt, en in Groot-Brittannië neemt de steun nu al twintig jaar af. Maar in Frankrijk betekende de afschaffing in 1981 dan weer het begin van een lange periode, die na een plotsse daling in 2009 opnieuw opwaarts gaat. In Vlaanderen bestaan geen cijfers over een langere periode.

Geweld in films

Misschien spelen ook andere zaken mee? Velen vinden dat de media, methun manie om de massa alleen te pollen na aanslagen, de opinie manipuleert. Er wordt her en der beschuldigd gezeten op de negatieve impact van geweld in films en televisieseries. Volgens de nieuwe 'Freiheitsindex' in Duitsland, een jaarlijkse weging naar vrijheidsgevoel, wil één op de twee Duitsers nu een verbod op brutale geweldbeelden.

Wat drijft wat? Baumgartner spreekt vanuit een land waar in 31 van de 34 keer de voorstanders van de doodstraf een referendum wonnen: 'De gevoerde politiek is een keuze van de elites tegen de wil van het volk in: de publieke

opinie heeft daar weinig invloed op. De wettelijke en juridische milieu weten dat het systeem niet onfeilbaar is en dat een vergissing tragisch, want onomkeerbaar kan zijn.'

Van Goethem: 'Bij een massale uitgifder kan dat zelfs tot ontregeling van het staatsapparaat leiden.'

- **Blz. 36** opinie.

Morgen, waar Vlamingen bang van zijn. Luister ook naar de levensvragen in het ochtendprogramma van Jan Hautekiet op Radio 1 om 9 uur.